PLANIRANJE U ZAPADNOJ EUROPI

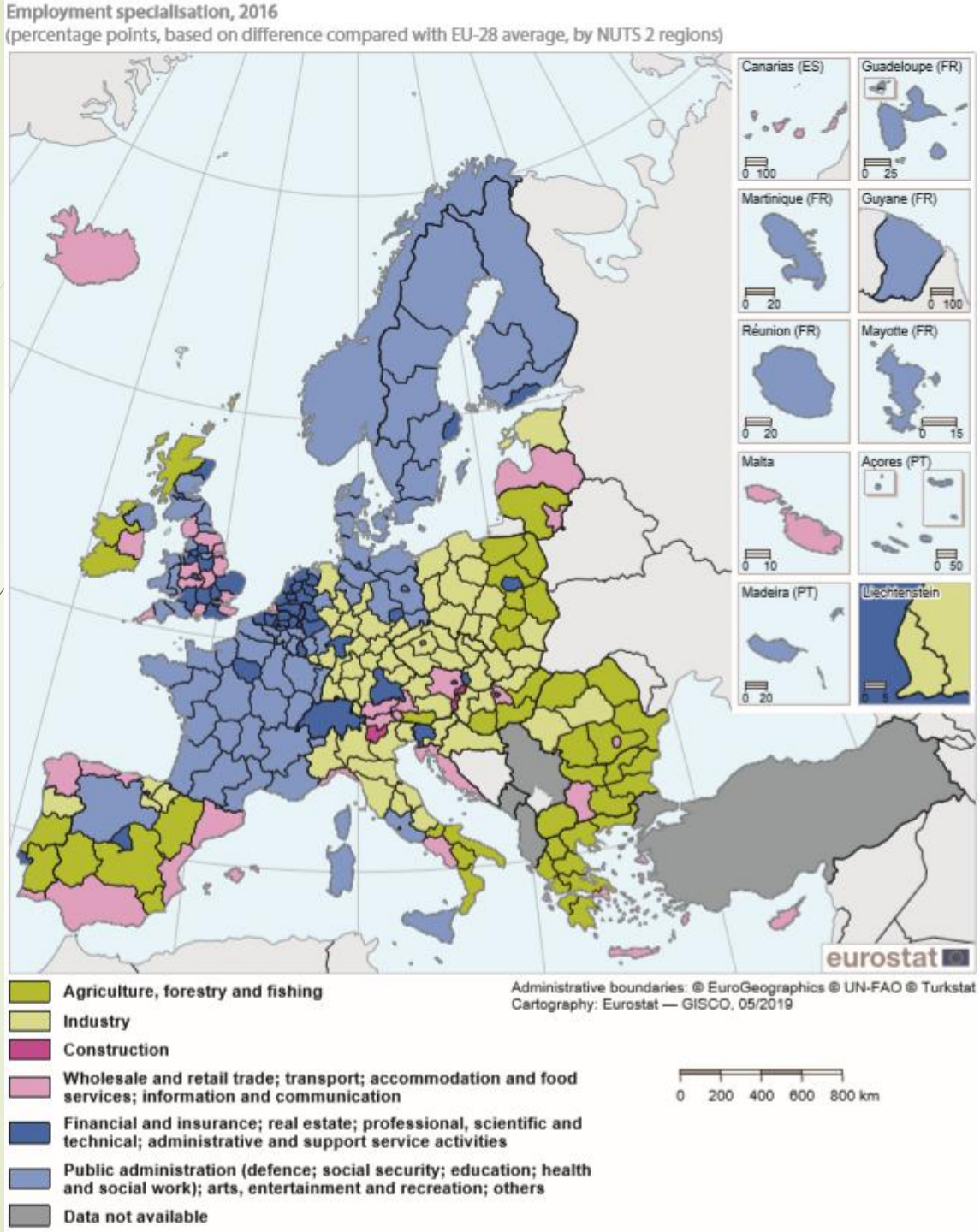
Ova prezentacija namijenjena je isključivo studentima kolegija Grad u prostornom planiranju kao nekomercijalni nastavni materijal i nije dozvoljeno dijeljenje trećim osobama, kao niti raspačavanje i objavljivanje na bilo kojem servisu, platformi ili mediju.

- izbjegnuta brza industrijalizacija
- zahvatila postojeće starije gradove
- glavni ekonomski i socijalni trendovi jednaki onim u Britaniji
- velike migracije poljoprivrednika (južna Italija)
- kontrast ruralnih područja – aglomeracija

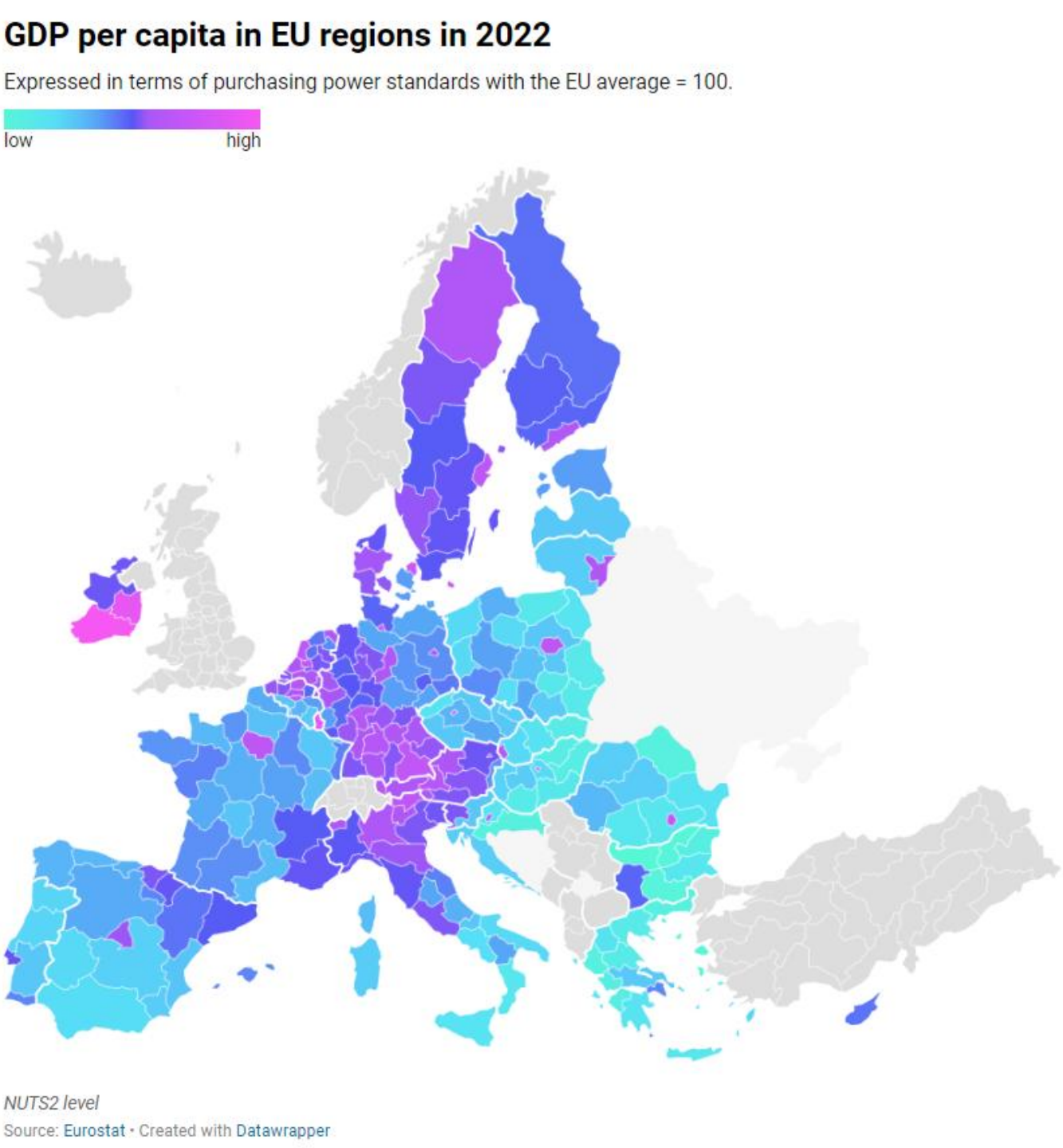
- industrijalizacija se dogodila kasnije nego u Britaniji

↓

drugačiji prostorni učinak

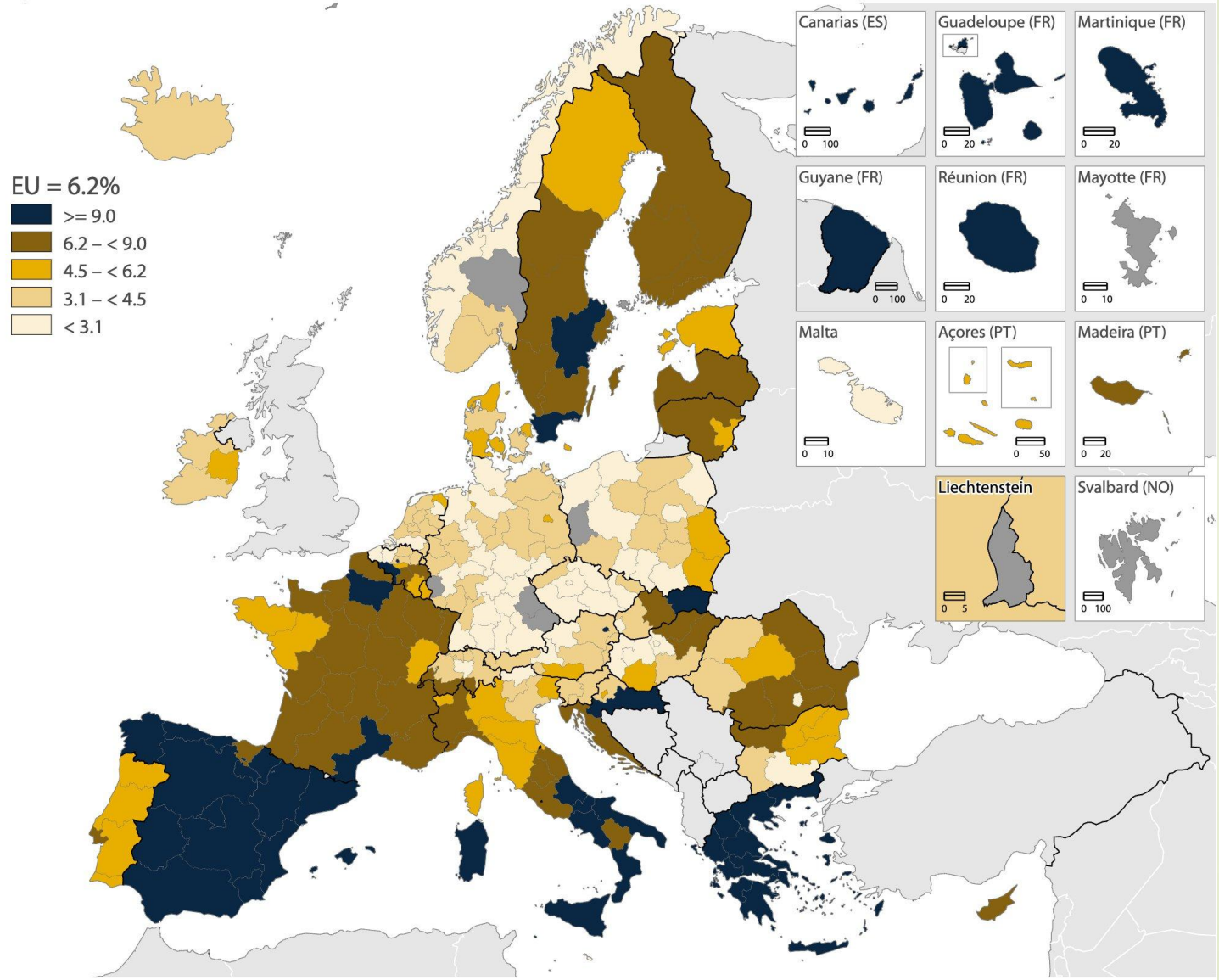
Izvor:
https://ec.europa.eu/eurostat/documents/4187653/9451024/EU_regional_specialisation_map_2016/ead77efb-60c6-3156-3bc8-765308afd5b5?t=1568572502478

Izvor: https://qery.no/european-regional-gdp-in-2022/

Unemployment rate, 2022

(share of labour force aged 15-74 years, NUTS 2 regions)

Data not available for: DE22 Lower Bavaria, DE23 Oberpfalz, DEB2 Trier, FRY5 Mayotte, PL43 Lubuskie and FI20 Åland Islands.

Estonia, Cyprus, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Malta and Iceland: single regions at this level of detail.

Administrative boundaries: © EuroGeographics © UN–FAO © Turkstat

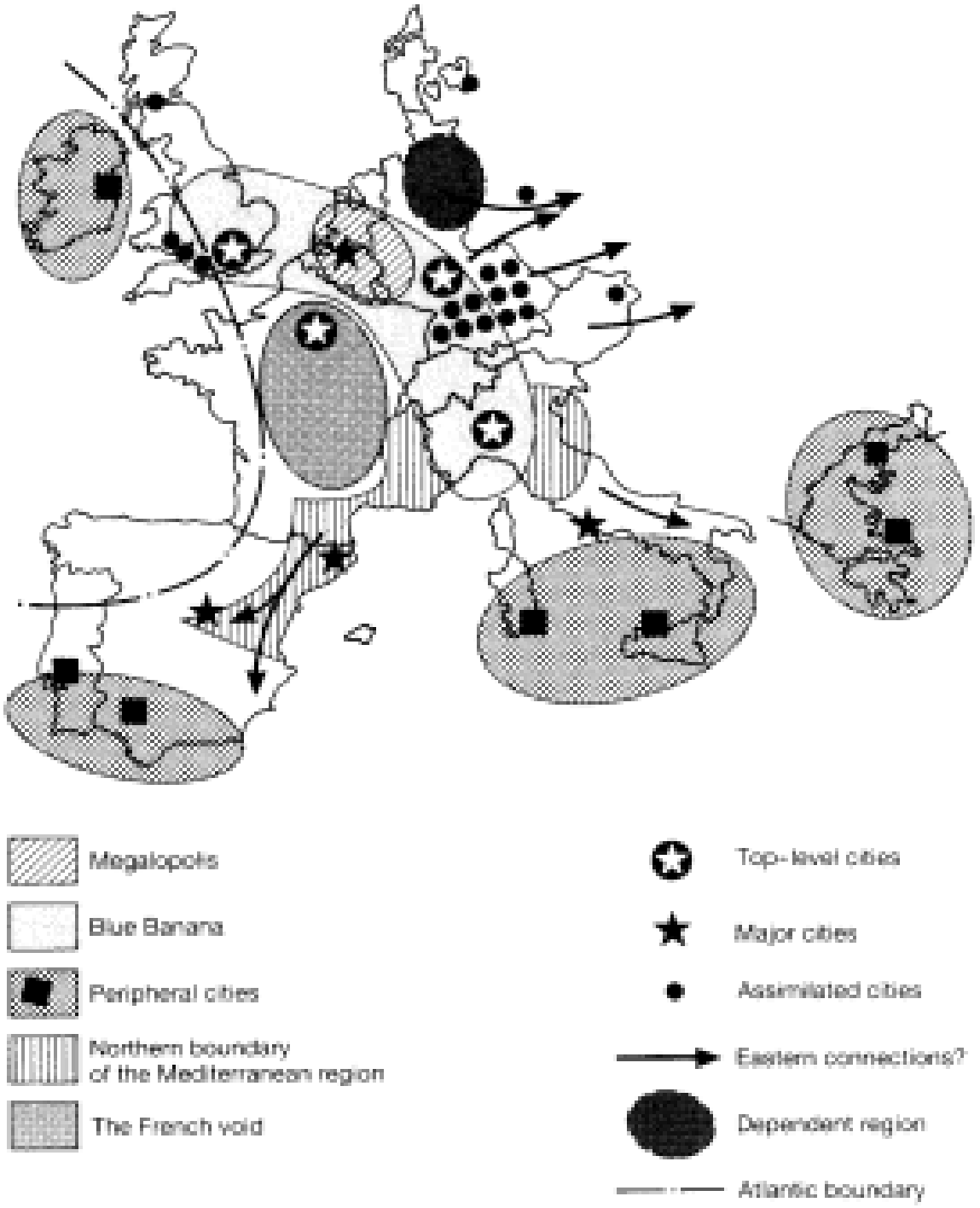
Cartography: Eurostat – IMAGE, 05/2023

eurostat

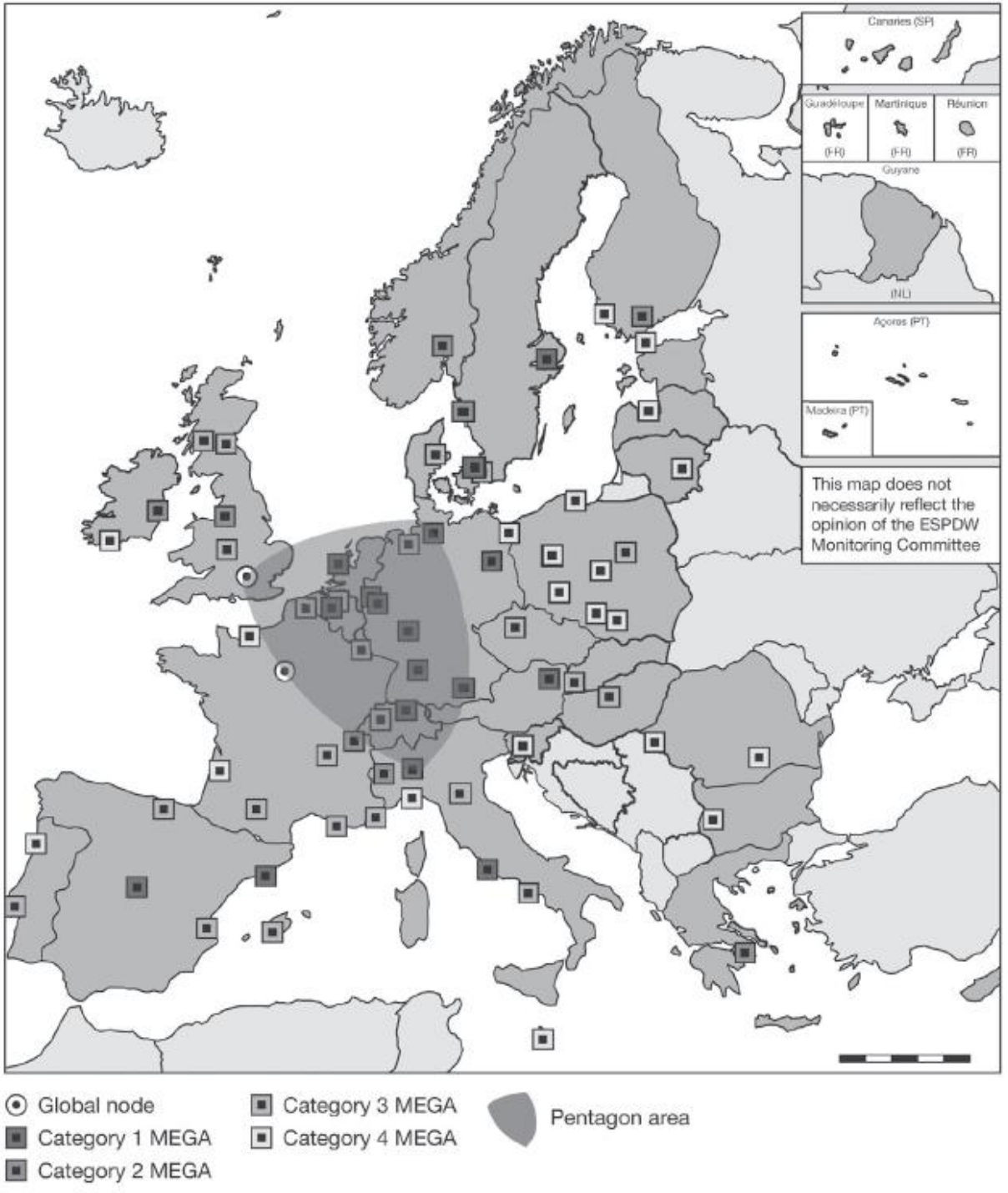
https://twitter.com/EU_Eurostat/status/1663524916442873857/photo/1

"Plava banana"

- Glavne urbane aglomeracije: London, Pariz, Bruxelles, Amsterdam, Köln, Frankfurt, München i Milano

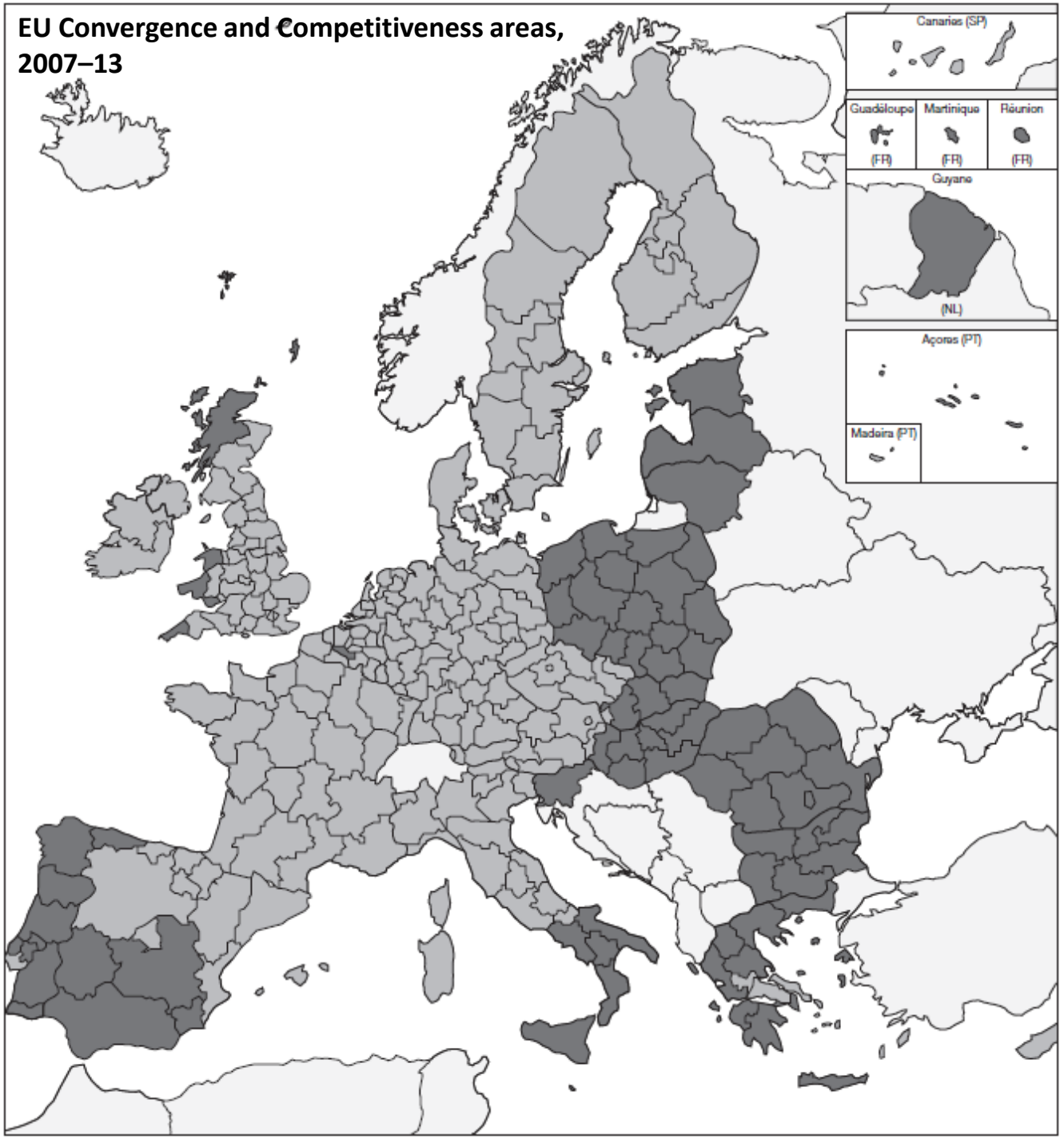

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 5th ed., 2011.

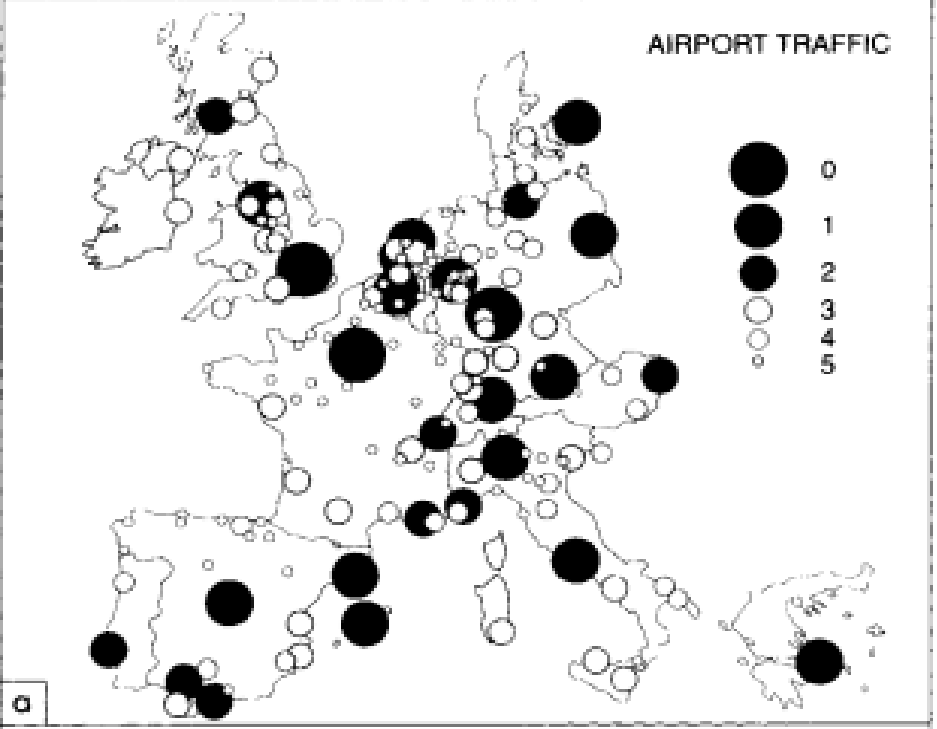
Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 6th ed., 2020.

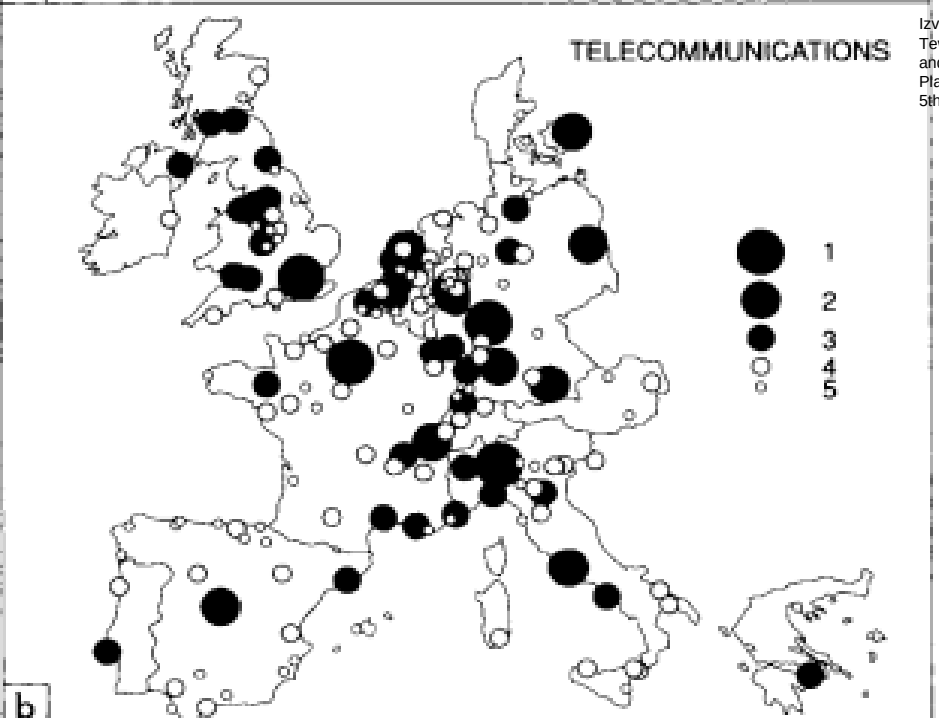
EU Convergence and Competitiveness areas, 2007–13

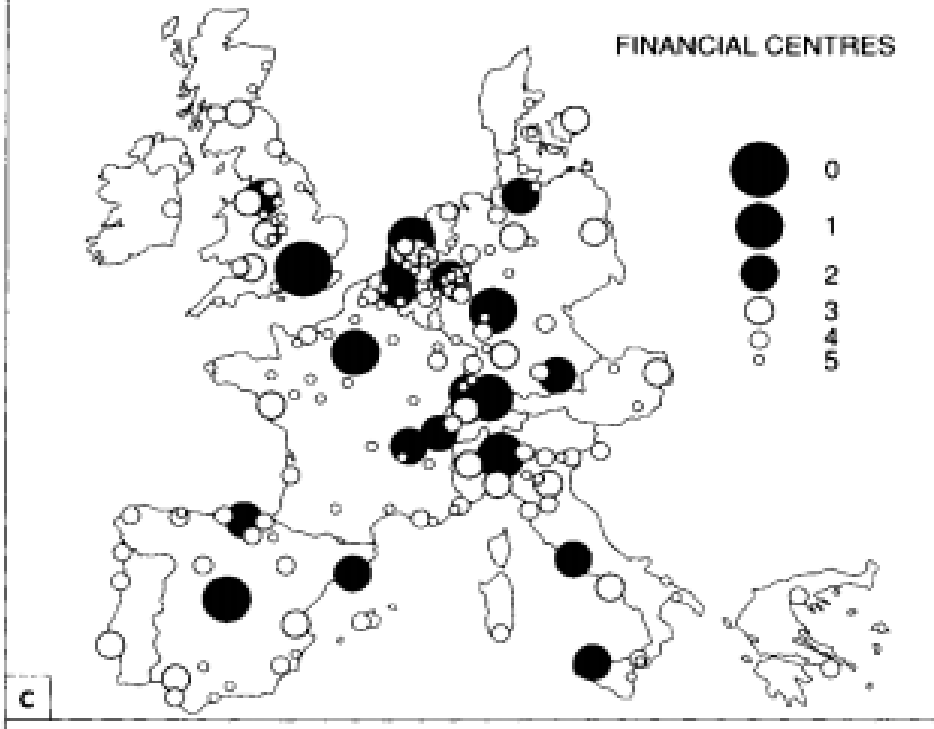

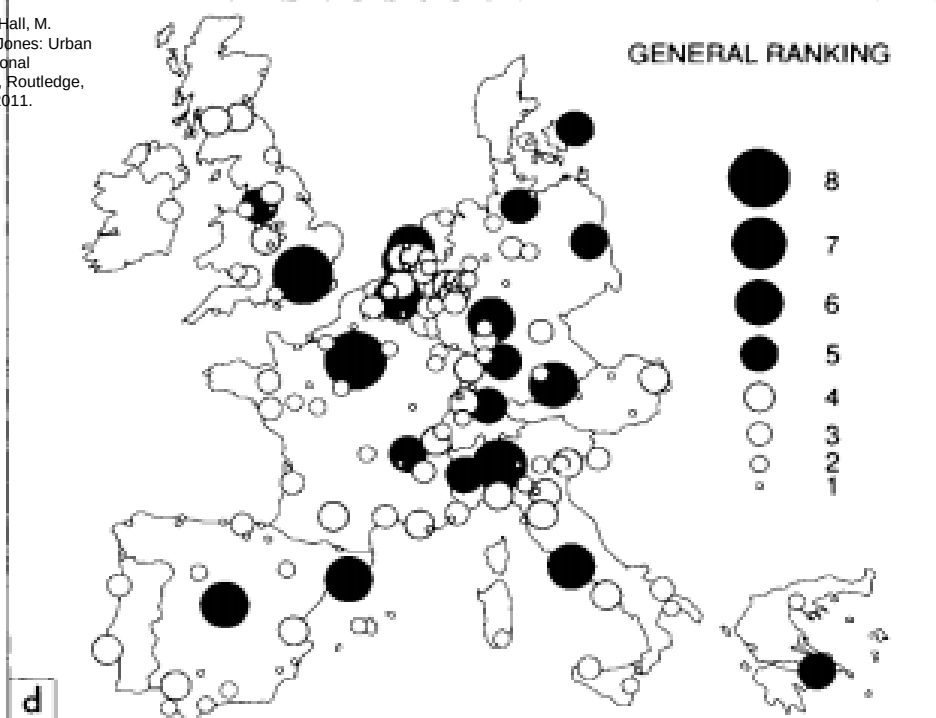
Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 6th ed., 2020.

- Europska unija razvija niz mjera za pomoć regionalnom razvoju
- *Socijalni fond (1957. Rim.ugovor)* – poboljšavanje mogućnosti, zapošljavanja prekvalifikacijom, većom mobilnošću radnika i pomoći regijama koje su prolazili ekonomsku tranziciju
- *Europska investicijska banka (1958.)* - pomoć manje razvijenim regijama (Mezzogiorno 60%)
- *Europski fond za upravljanje i garanciju u poljoprivredi*
- *Europski fond za regionalni razvoj (1975.)* - <75% prosjeka BDP EU - Španjolska i Grčka

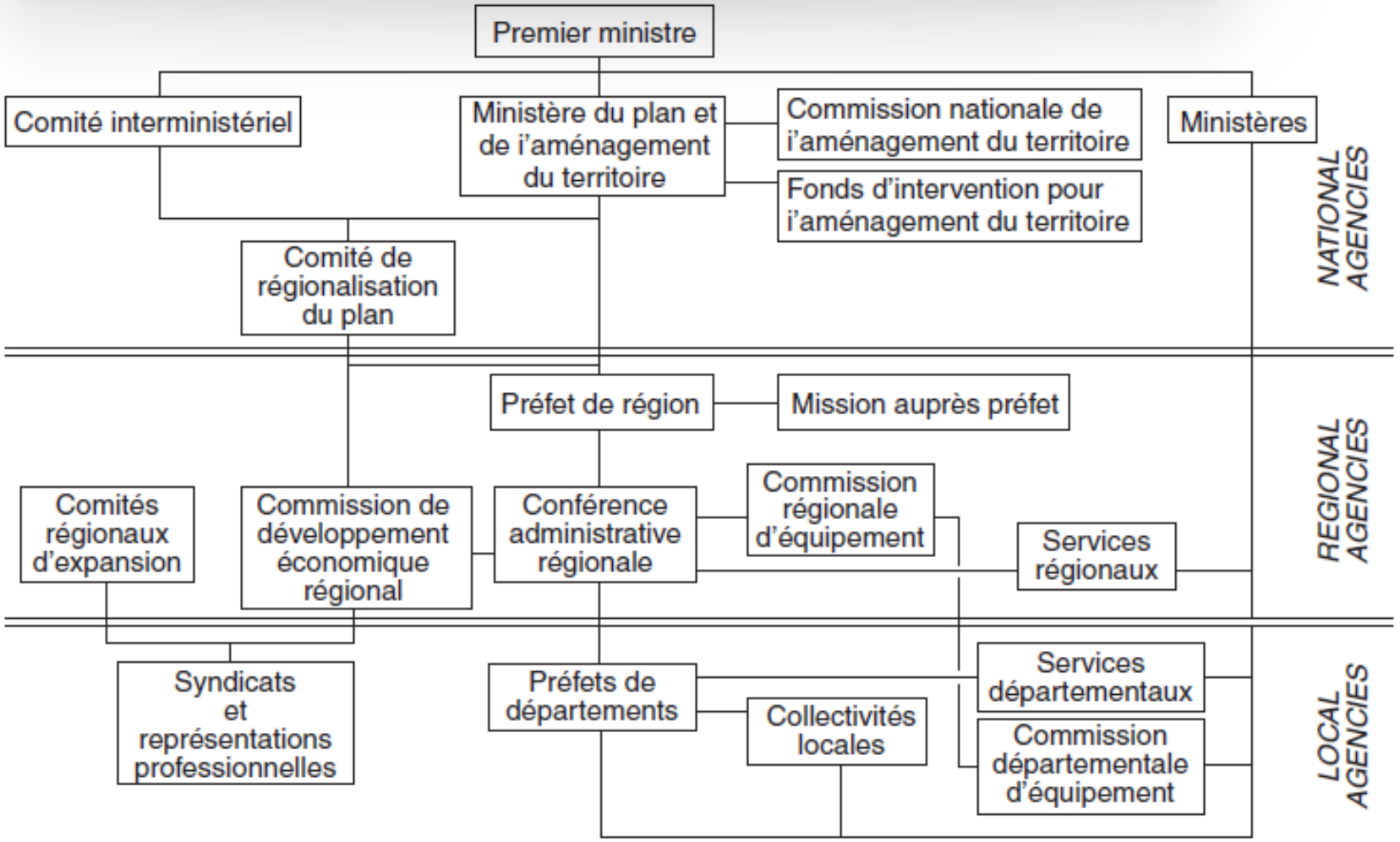
Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 5th ed., 2011.

Francuska

- jedinstvena geografska i povijesna pozadina problema
- 19 st.:
  - bez brzog rasta populacije - nema velike industrije (sj.-belgijska granica)
  - rast Pariza - tradicija centralizma

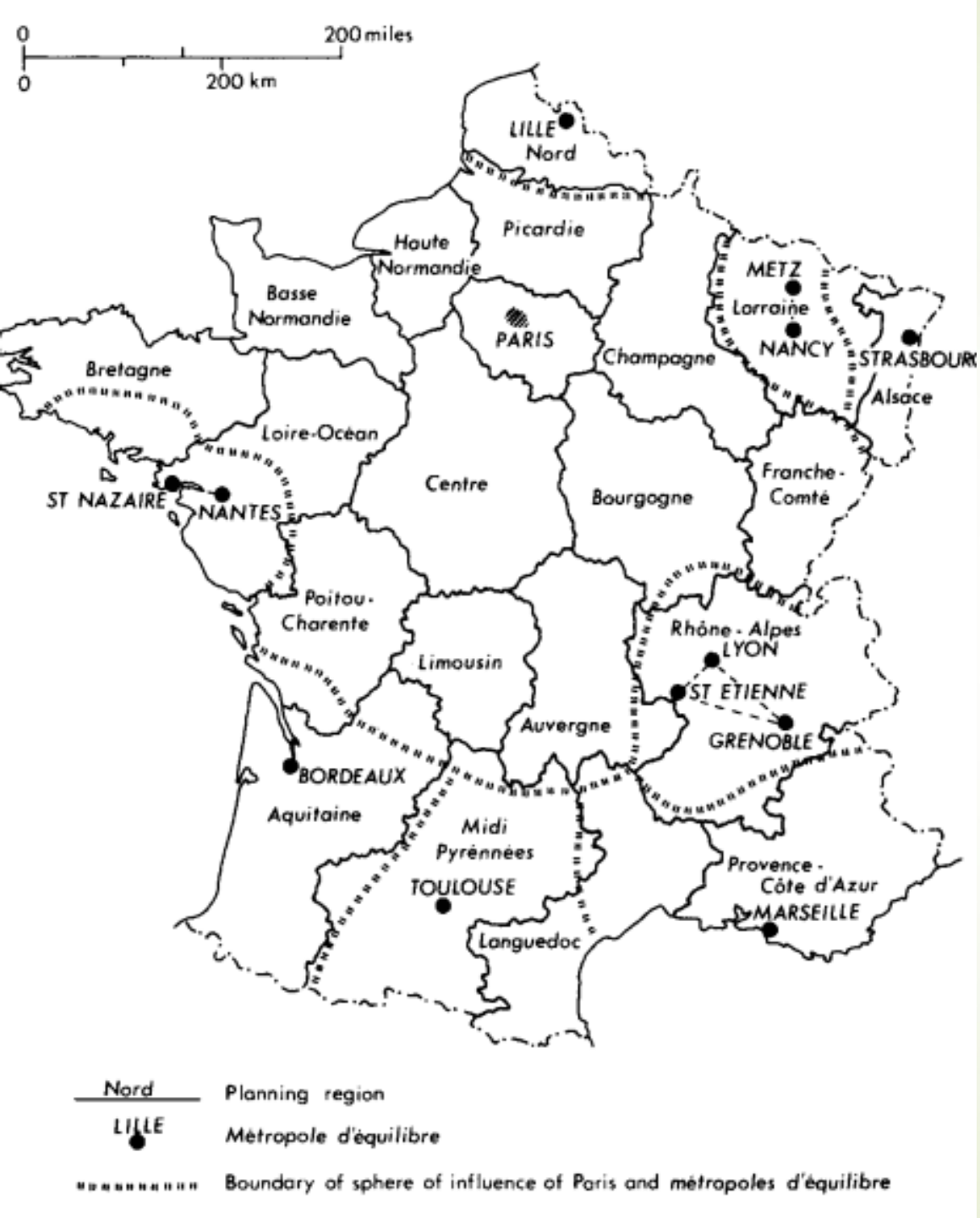
- **nakon II. svjetskog rata :**
  - nagli rast populacije (Pariz)
  - koncentriran u sjevernom i istočnom djelu
  - Île-de-France - 2% teritorija
    - 19% stanovništva
  - kritična linija južno i zapadno od Le Havre- Marseilles
    - ruralni pejzaž stagnacije i opadanja
    - 55% teritorija
    - 37% stanovništva

- 1947.- “PARIZ I FRANCUSKA PUSTINJA”- Jean Francois Gravier

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 6th ed., 2020.

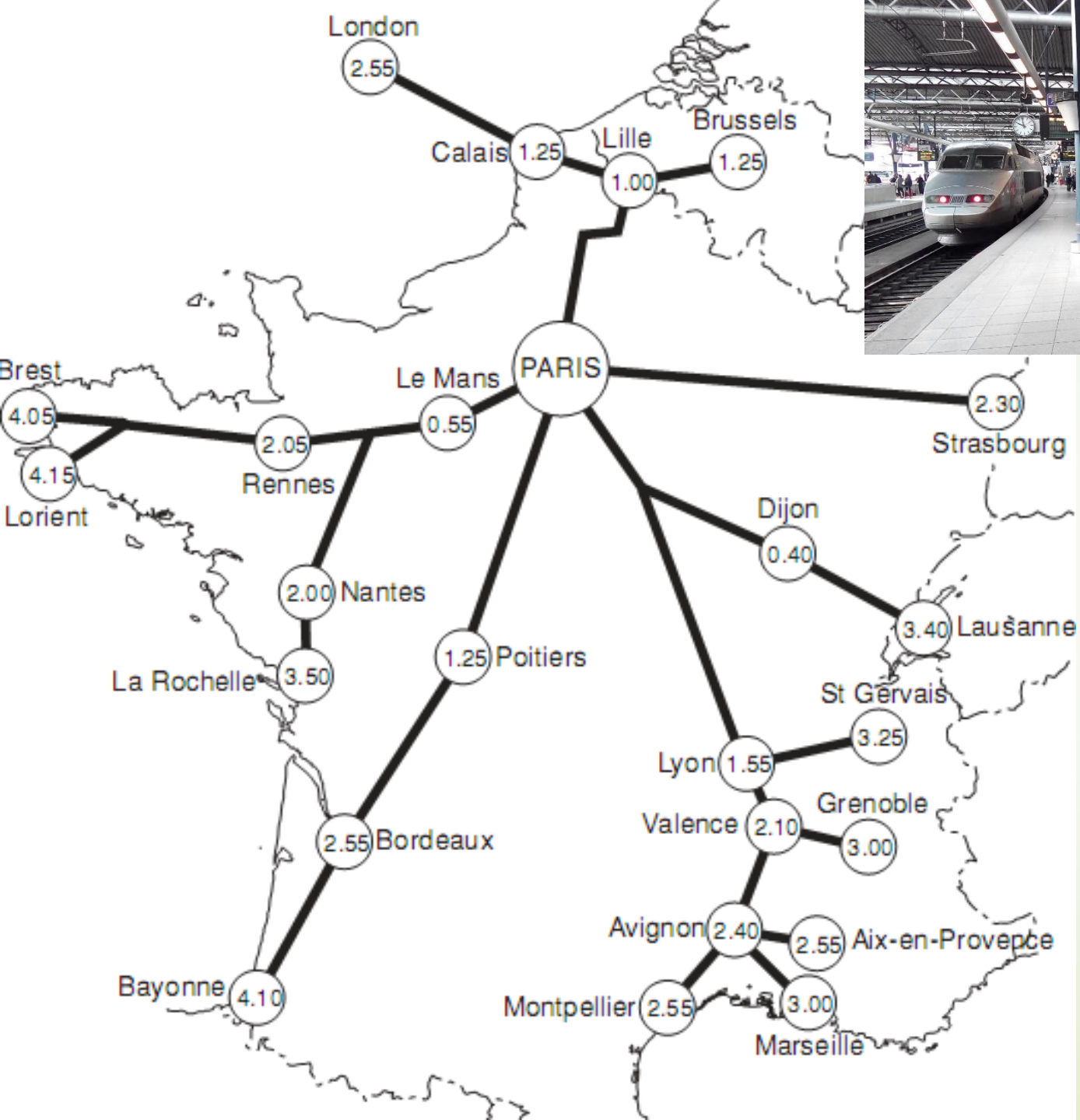
- razrađena i kompliciranа organizacija
- ograničavanje rasta Pariza:
  - smanjiti stopu migracije u pariško regiju, najprije pažljivim odabirom lokacije za državna ulaganja
  - usmjeravanje privatnih ulaganja osiguravanjem potrebne infrastrukture
  - 1963. - 8 metropola ravnoteže koji bi djelovali kao centri ekonomskog razvoja za određene regije

1. fran.sjever-Lille- regeneracija područja ugljena i tekstila
2. i 3.- Nancy-Metz i Strasbourg- ind. područja
4. Lyon-Saint Etienne- ugljenokopi, Centralni masiv
5. Marseille- brzorastuće ind.područje
6. Toulouse- avio-ind. centar
7. Bordeaux
8. Nantes-St.Nazaire- centar razvoja zapada

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 5th ed., 2011.

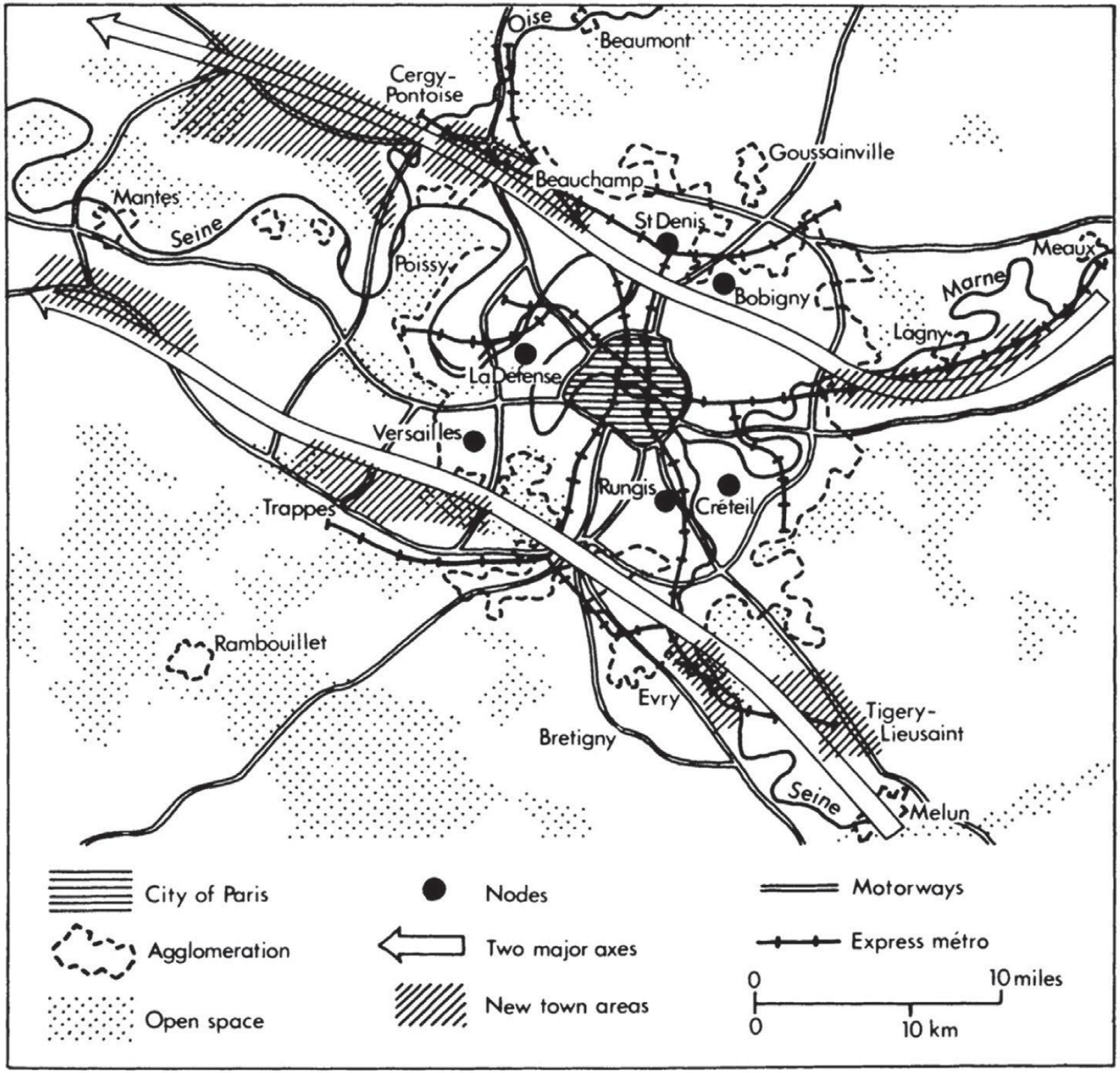

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 5th ed., 2011.

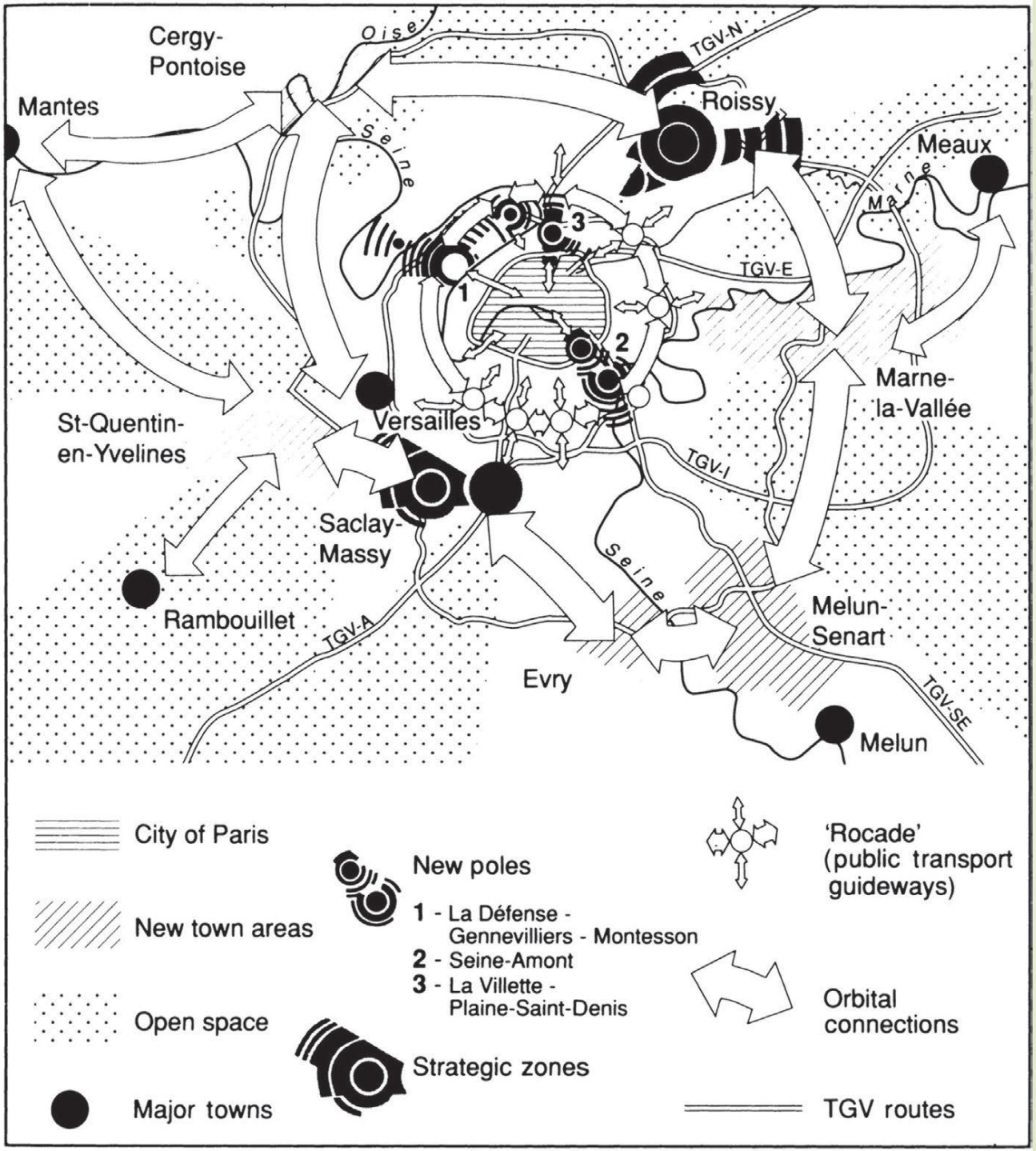

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 6th ed., 2020.

- dva problema:
- sve regije sadrže velike (i često rijetko naseljene) ruralne prostore koji su poprilično izvan sfere utjecaja ovih centara – nužno bi bilo razviti druge "polove rasta" bazirane na manjim centrima, čime bi se, s druge strane, riskiralo preveliko raspršivanje ulaganja
- ulaganja u metropole moraju se natjecati s ulaganjima u sam Pariz, budući da je tijekom desetljeća gradska infrastruktura glavnog grada zbog manjih ulaganja gubila na kvaliteti
- plan iz 1965. godine predlagao je osnivanje osam novih gradova, razvučenih po dvije paralelne osi s obje strane rijeke Seine, istočno i zapadno od Pariza: prva, 88 km duga, južno od rijeke od Meluna do Mantesa i druga, 72 km duga, sjeverno, od Meauxa do Pontoisea.

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 6th ed., 2020.

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 6th ed., 2020.

- Oba stupnja planiranja imaju zajedničke ciljeve:
  - pokušaj razbijanja koncentracije ekonomskog života u centru razvijanjem potpunog spektra ekonomskih mogućnosti te socijalnih i kulturnih ustanova
  - novi gradovi pariške regije, od kojih su neki prvobitno planirani za populaciju do 1 milijun stanovnika trebaju imati istu ulogu kao i "métropoles d' équilibre"

- tijekom vremena mjere su se morale prilagođavati promijenjenim okolnostima, prije svega demografskima
- pad stopa nataliteta značio smanjivanje ciljane populacije pariške regije – umjesto 14 na 10-11 milijuna
- broj novih gradova srezan je na pet
- u razdoblju 1977.-1982. dosegli su više od 90 posto ukupnog rasta stanovništva u regiji Île de France, a do kraja stoljeća činili su 1/15 stanovništva regije (743 000)

- U 90-im godinama - novi 25-godišnji plan
- nije se morao baviti populacijskim rastom u regiji (stagnirao je), njegovo glavno obilježje postala usmjerenost na gospodarski razvoj – potaknuti razvoj svjetske metropole ulaganjima u obrazovanje, promet i komunikacije te koristiti Île de France kao sredstvo pomoći napretku provincijskih gradova razvojem gospodarskih veza među njima (ponavljajući princip *metropola ravnoteže*)
- U središnjem (1. La Villette i St-Denis na sjeveru, 2. La Défense-Gennevilliers-Montesson na zapadu i 3. dolina gornje Seine na jugoistoku) i vanjskom prstenu (4. Roissy–aerodrom Charles de Gaulle na sjeveru i 5. Saclay-Massy na jugozapadu) aglomeracije pet velikih polova urbanog razvoja privući će koncentrirana ulaganja u vrhunska sveučilišta, bolnice i kulturne centre, a s novim gradovima bit će povezani novim autocestama i linijama javnog prijevoza
- Unutar i izvan aglomeracije bit će sačuvane i velike zelene površine

SDRIF 2008

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 6th ed., 2020.

- cilj ovakvoga plana pripremiti Pariz za natjecanje u primatu među velikim svjetskim gradovima omogućavajući jačanje gospodarstva oko usluga temeljenih na znanju
- tijekom devedesetih godina ponovno su se pojavila neka obilježja ranije polarizacije
- kompleks La Défense nastavio je rasti, postajući glavni poslovni kompleks u Parizu, čemu je prilagođena i prometna infrastruktura
- restrukturiranje nekadašnje industrijske zone na sjeveru (La Plaine de Saint-Denis) napredovalo je puno sporije, unatoč poticajima kao što su izgradnja novog nacionalnog stadiona i nova linija javnog prijevoza kroz unutrašnja predgrađa
- slična situacija je i sa Seine-Amontom u jugoistočnom uglu grada, lokacijom problematične izgradnje nove nacionalne knjižnice

EDF
4 TEMPS

Cœur Défense
EDF
TAXIS

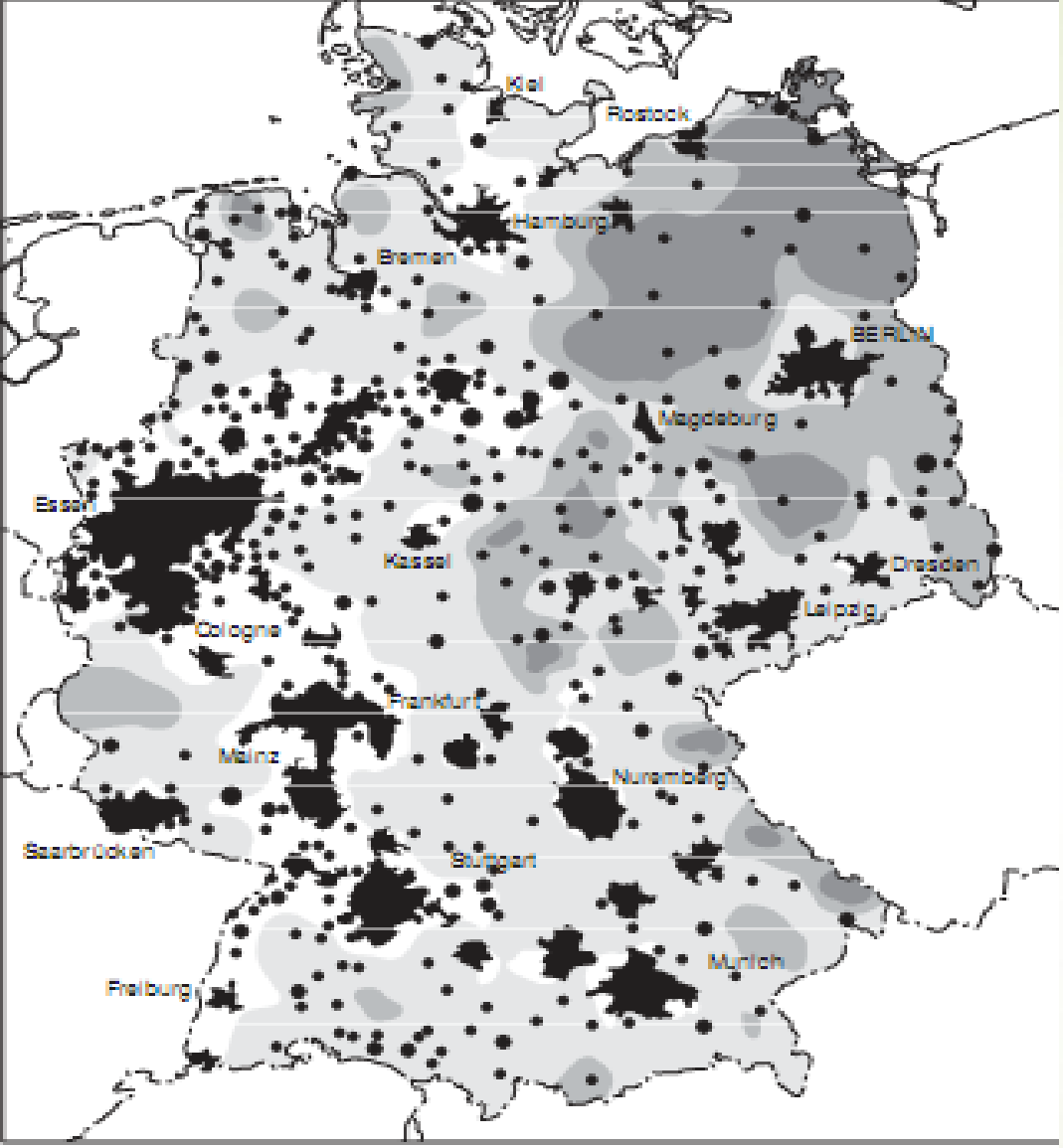

Izvor: https://fr.wikipedia.org/wiki/Gare_de_Lille-Europe#/media/Fichier:Lille_Europe_(1).jpg

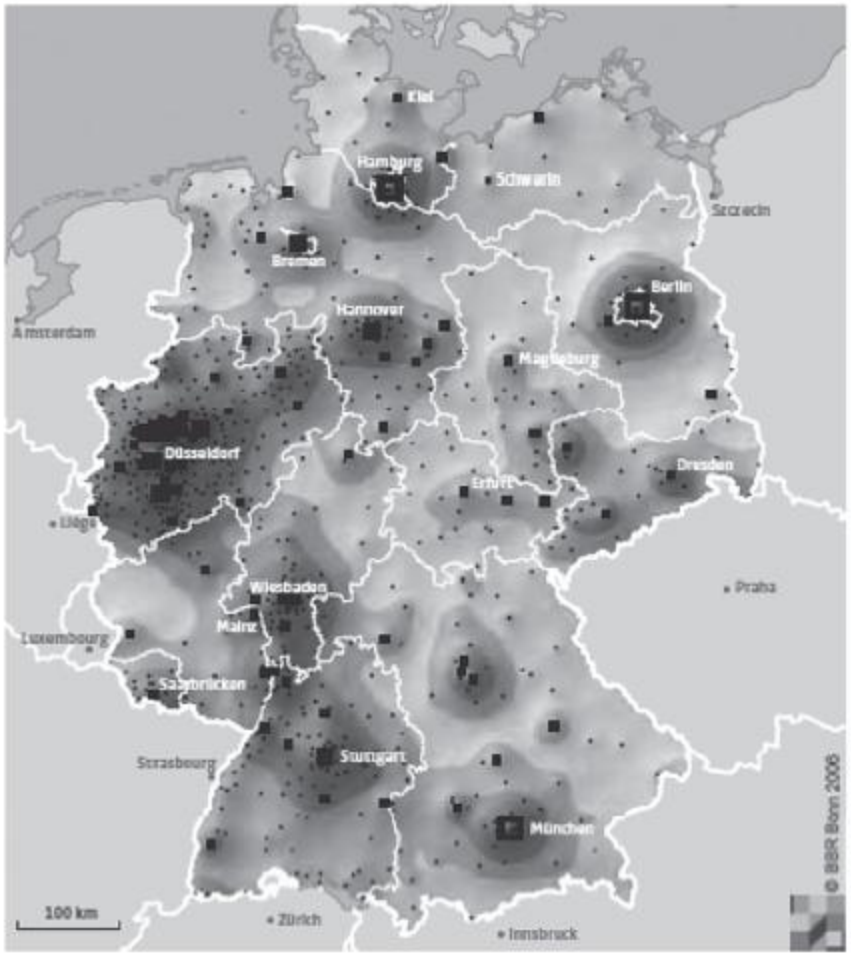
Njemačka

- 5 istočnih "ländera" - 30% teritorija; 21% stan.; 2/3 nacionalnog prosjeka BDP, 14-20% nezaposlenost u 90-im
- aglomeracije bazirane na gradovima s najmanje 100 000 stanovnika – polovica stanovnika
- problematična ruralna područja istoka
- razlika aglomeracija - ruralna područja - važan čimbenik geografije Njemačke

- Hamburg-Bremen-Hannover-Ruhr
- Ruhr-Rajna-Köln-Frankfurt-Mannheim-Stuttgart-München- "Plava banana"
- Berlin (3,4 mil. st.)
- "saski trokut"- Leipzig-Halle; Chemnitz-Zwickau i Dresden (1,5 mil.st.)

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 5th ed., 2011.

Regional Population Potential
Population reachable within a 100-km. radius, weighted by distance (including neighbouring countries)

- 1,000,000 and more
- Over 500,000, less than 1,000,000
- Over 350,000, less than 500,000
- Over 200,000, less than 350,000
- Over 100,000, less than 200,000
- Under 200,000

City System (Large and Medium Cities) by Population

Major cities
- 1,000,000 and more
- Over 500,000, less than 1,000,000
- Over 100,000, less than 500,000

Medium Cities
- Over 20,000, less than 100,000

Local authority populations at 31.12.2004
Source: Continuous geographical database

Figure 7.9 Germany population potential. This map shows the population accessible within a 100-kilometre radius, and is thus a graphic illustration of access to urban labour forces and services. It shows that the German space economy is effectively dominated by the urban fields of only a dozen major metropolitan centres. Large, thinly populated rural areas of north-eastern, central and south-eastern Germany suffer from poor accessibility that impedes their development potential.

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 6th ed., 2020.

- podjele sjever-jug, zapad-istok
- ekološki problemi Ruhra i Rajna-Majna indus. područja (kemijska i metalna ind.)
- *Federalni program za regionalni razvoj 1975.*
  - cilj - ujednačen razvoj cijelog teritorija
  - administrativna odgovornost na pokrajinama (razlike u veličini područja i populacije), općine (Gemeinden) uživaju određenu financijsku autonomiju u implementaciji razvojnih mjera
  - poteškoće se javljaju kada administrativne granice ne odgovaraju prostornoj stvarnosti

(Hamburg, zaleđe Berlina, Emsland)

-Područja kojima je bila potrebna pomoć:

1. razvojna područja
2. razvojna središta
3. granična zona prema DDR-u
4. periferna područja- Emsland, sj. Schlswig-Holstein, ist. i zap. Niedersachsen, ist. Hessen, sj. Bavarska, Bavarska Šuma i Eifel

- ograničena prirodna bogatstva i slabo razvijena infrastruktura – promet, financijski poticaji, privatna ulaganja (industrija)
- usmjeravanje sredstava kroz europske strukturne fondove prema istočnim pokrajinama

- regionalno/lokalno planiranje i dalje određeno administrativnom podjelom:

1. Općina (Gemeinde)

2. Savjetodavna planska udruženja (Landschaftsverbände) - koordinacija na većim područjima - gradske regije

3. Siedlungsverband Ruhrkohlenbezirk - izvršno tijelo u ruhrskom bazenu - raspuštena 1977.

- Emscherpark - eksperimentalno urbano obnavljanje izvršeno pokrivanjem degradiranog sjevernog dijela regije

Planungsraum der IBA Emscher Park im Ruhrgebiet
Recklinghausen
Waltrop
Bergkamen
Lünen
Kamen
Herne
Castrop-Rauxel
Dortmund
Gladbeck
Bottrop
Gelsenkirchen
Bochum
Essen
Duisburg
Mülheim
Ruhr
Baldeneysee
Kemnader-Stausee
Rhein

Figure 7.10 The development plan for the Ruhr. The Ruhr regional plan authority pioneered the idea of planning for an entire city region as early as the 1920s. Its 1966 plan (a) aimed to steer development into the open areas in the north of the region, while preserving green barriers between the major cities in the central part. Wide recreation areas would be preserved on the northern and southern peripheries. However, the authority was abolished in 1977 and the strategy from the mid-1980s onward, embodied in the Emscherpark plan (b), is to develop a series of major development projects embodied in a landscape park.

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 6th ed., 2020.

Regionalni razvoj u Italiji

dinamične industrijske ekonomije sjevera

↓

- stagnirajuće poljoprivredno društvo na jugu
- nekontroliran razvoj glavnih gradova regija

(Milano-Torino, Rim ili Napulj)

- MEZZOGIORNO- od 5o-ih-najveće problemsko područje EU, 20% površine; 35% stan. (20,5mil.)
  - prirodna osnova i povijesne okolnosti

-Fond za Mezzogiorno-1950.

-potaknuta zemljišna reforma

- ind.razvoj-povoljni krediti i specijalni državni fondovi, porezne olakšice pa i državne udjele u privatnim tvrtkama

- 1 bilijun funti-1955.-1970.

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 5th ed., 2011.

- određene su 4 glavne zone (60% radnih mjesta):

1. Caserta-Napulj-Salermo
2. Catania-Siracusa
3. Cagliari
4. Bari-Brindisi-Taranto

-uspjeh fonda: 2427 tvornica, 305000 zaposleno (73% kapitalno intezivnim cjelinama)

-"katedrala u pustinji"- kontrolirane izvana, bez lokalnih veza

-fiksni udio ulaganja javnih trvrtki koji mora biti usmjeren na jug (60%), izostalo ograničenje razvoja industrije na sjeveru

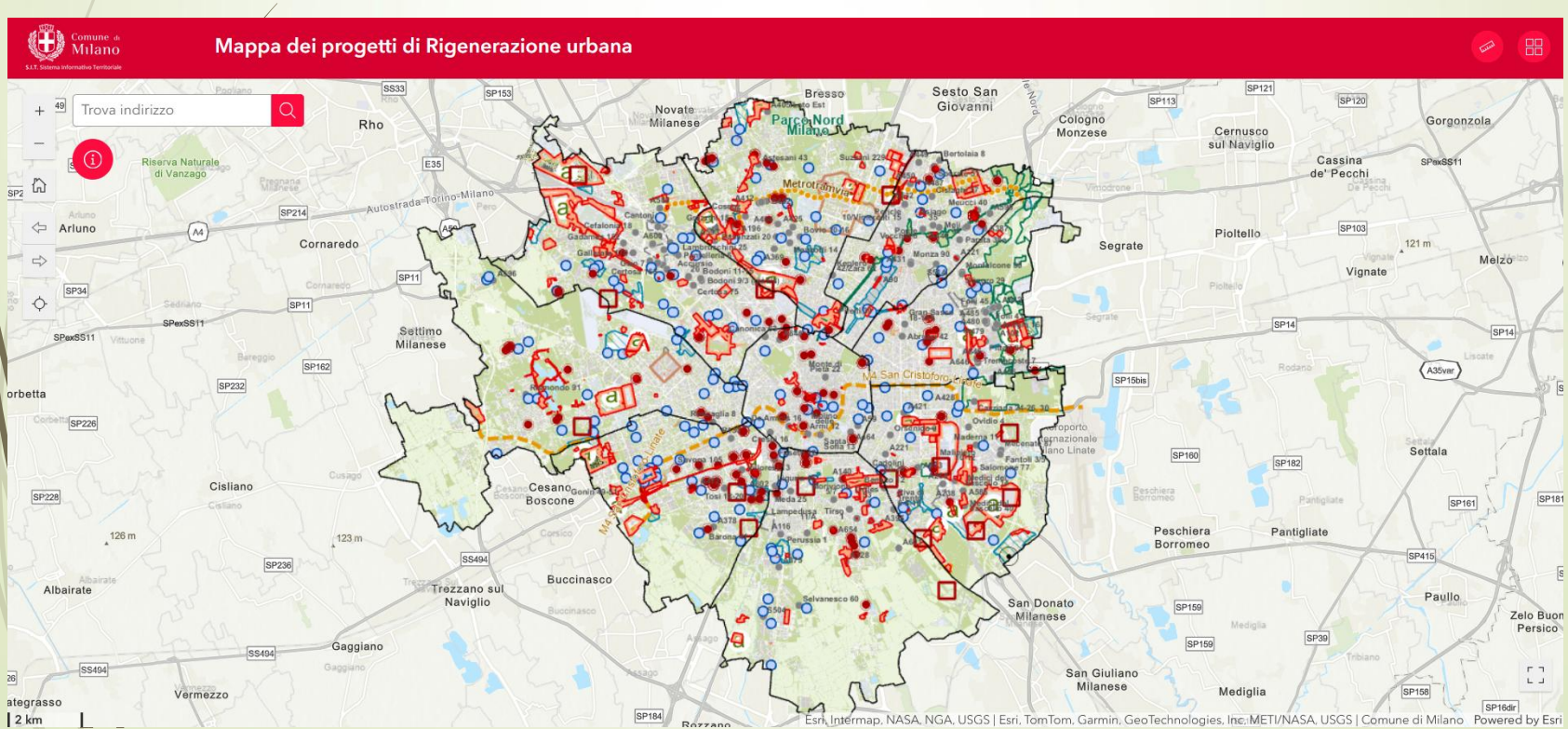
-20-25% zaposleno u industriji

-BDP oko polovice u odnosu na ostatak Italije

-nezaposlenost 20% (Italija-12%, sjever-5%)

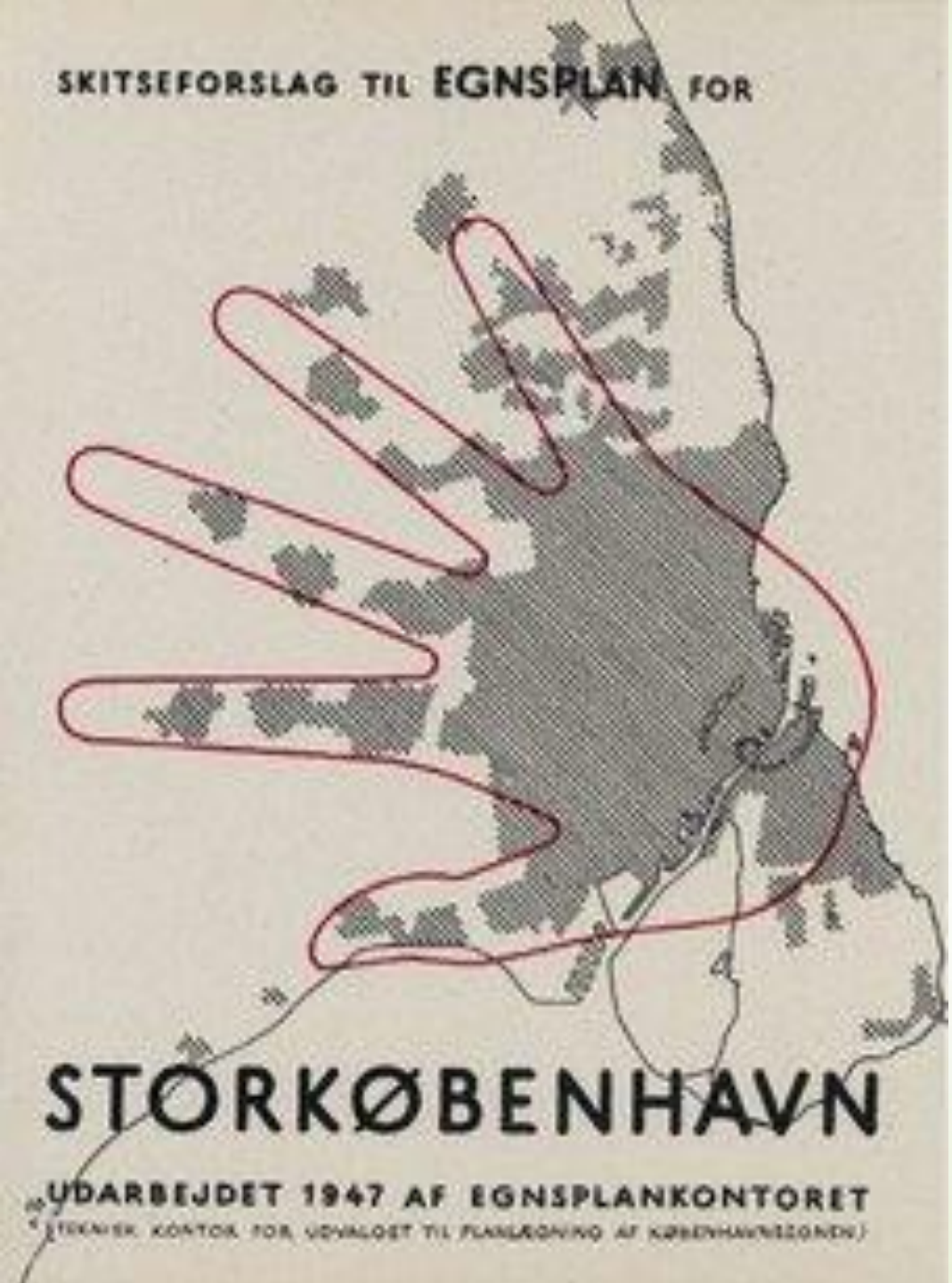
-klasificiran kao “Objective 1”- prima najveću razinu pomoći EU

- Razlike Milano – Rim
- Milano: prenamjena brownfielda, javni prijevoz i mobilnost, policentrični razvoj
- Rim: ograničenja u razvoju zbog povijesnih spomenika, veliko područje, decentralizirane četvrti, limitiranost u JGP (metro)

Skandinavsko planiranje "grad-regija"

- koncentracija populacije unutar nekoliko velikih urbanih regija (1/4 Kopenhagen, 40% Stockholm, Malmö, Göteborg)
- odraz napredne komercijalne poljoprivrede
- kasna ind. revolucija i rast gradova
- Kopenhagen i Stockholm su pripremili planove bazirane na različitim solucijama problema urbanog rasta

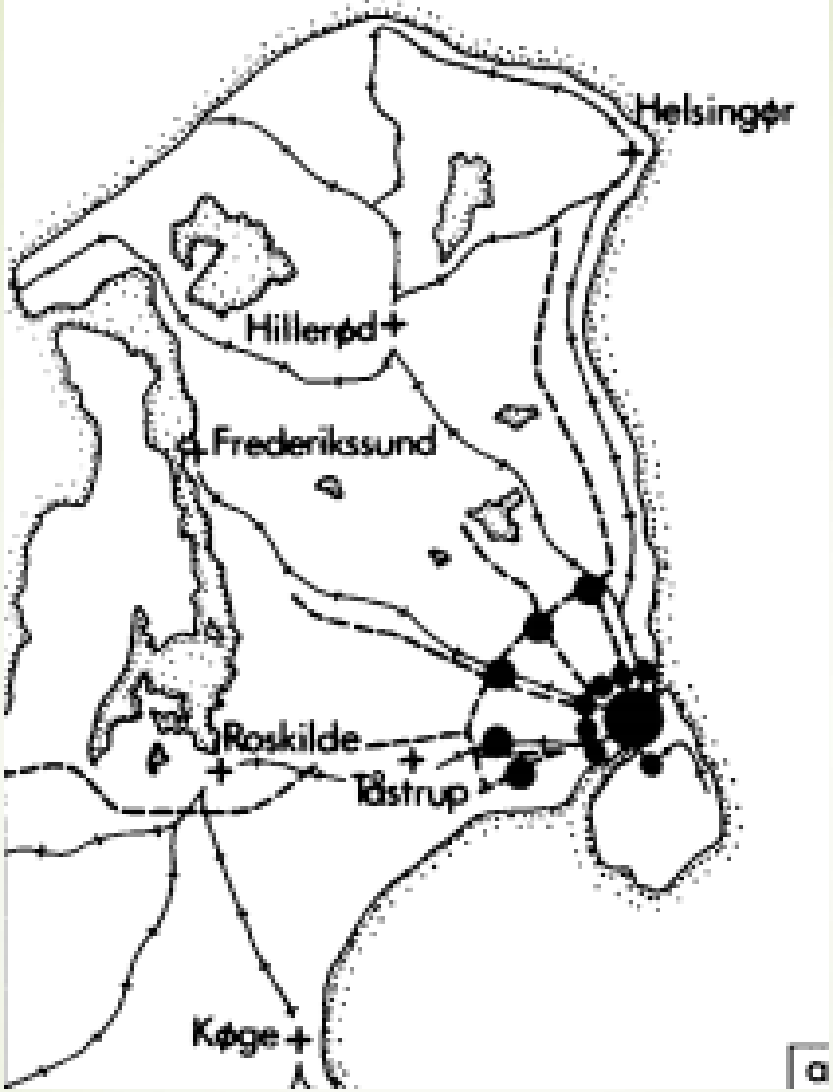
-1948. “Plan prstiju”

-rast grada u prstenastim zonama oko gradske jezgre-koncentracija većine radnih mjesta

-vanjski terminal javnog prijevoza-45min

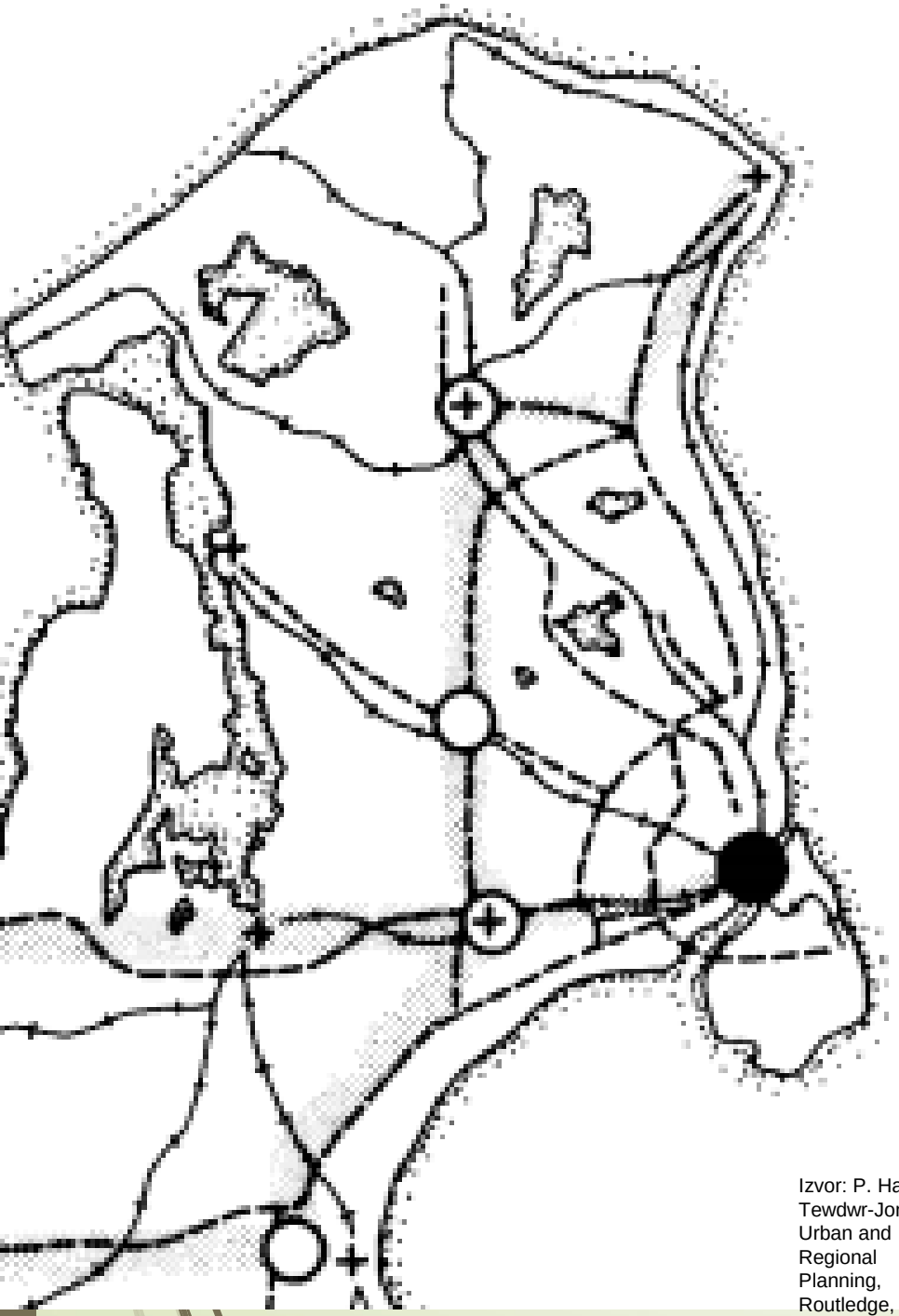
-povećati pristupačnost središtu grada prigradskim željeznicama- duž određenih osi ili prstiju

-Brz rast stan.- decentralizacija radnih mjesta

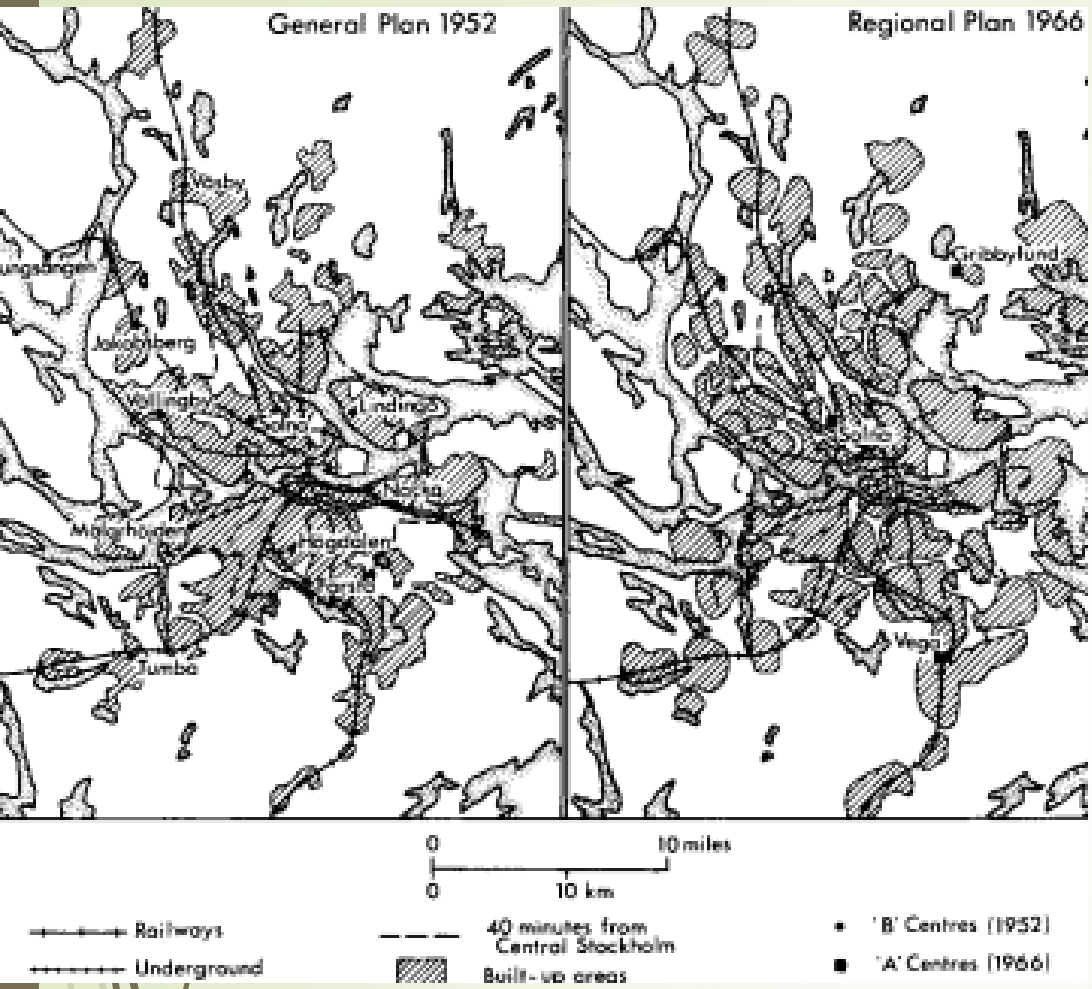
Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 5th ed., 2011.

- razvoj novih središta na produžecima "prstiju", koja bi nudila radna mjesta kako u proizvodnji, tako i u uslužnim djelatnostima (Tåstrup)

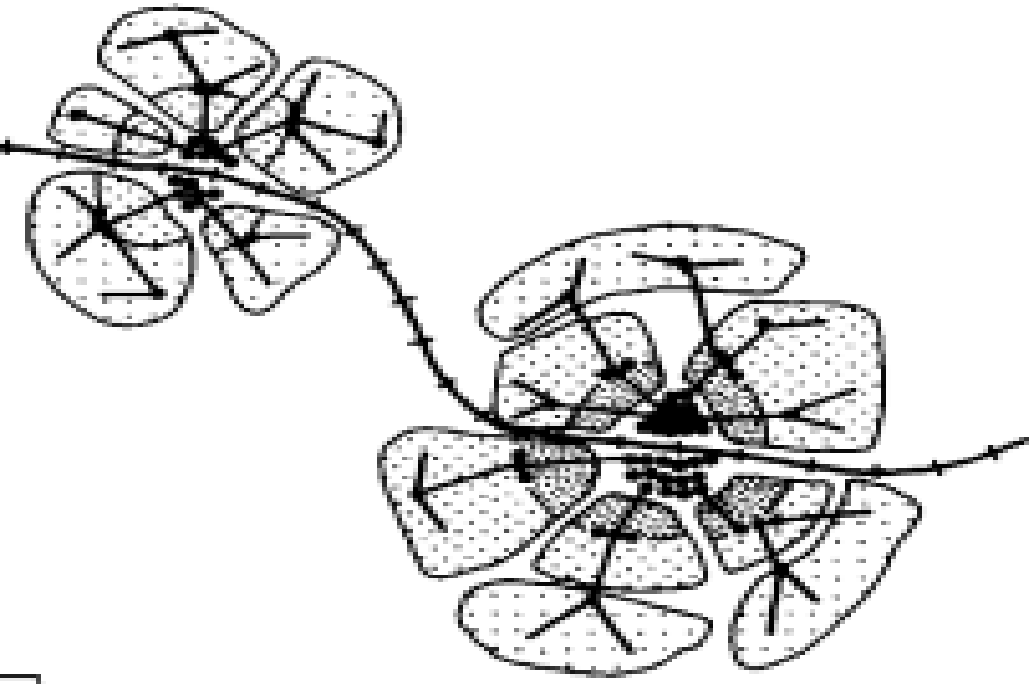
Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 5th ed., 2011.

- dugoročan sustav "prometnih koridora"- s-j, i-z
- na mjestu križanja- osnivati nove subregionalne centre
- razvoj koncentriran u 4 čvorišne točke (3 W, 1 SW)
- glavni rast dogodio se na sjecištu željezničke i autobusne linije kod Høje Tåstrup- 19km od centra)
- 1990-im –rekonstrukcija uz stare dokove blizu centra grada i konstrukcija novog grada uzduž sjever-jug koridora- Orestad

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 5th ed., 2011.

- rast grada baziran na podzemnoj željeznici (0,8km)
- nova predgrađa-oko novih željezničkih stanica na principu lokalnih piramida gustoće
-sustav predgrađa-fizički definiran zelenim pojasevima

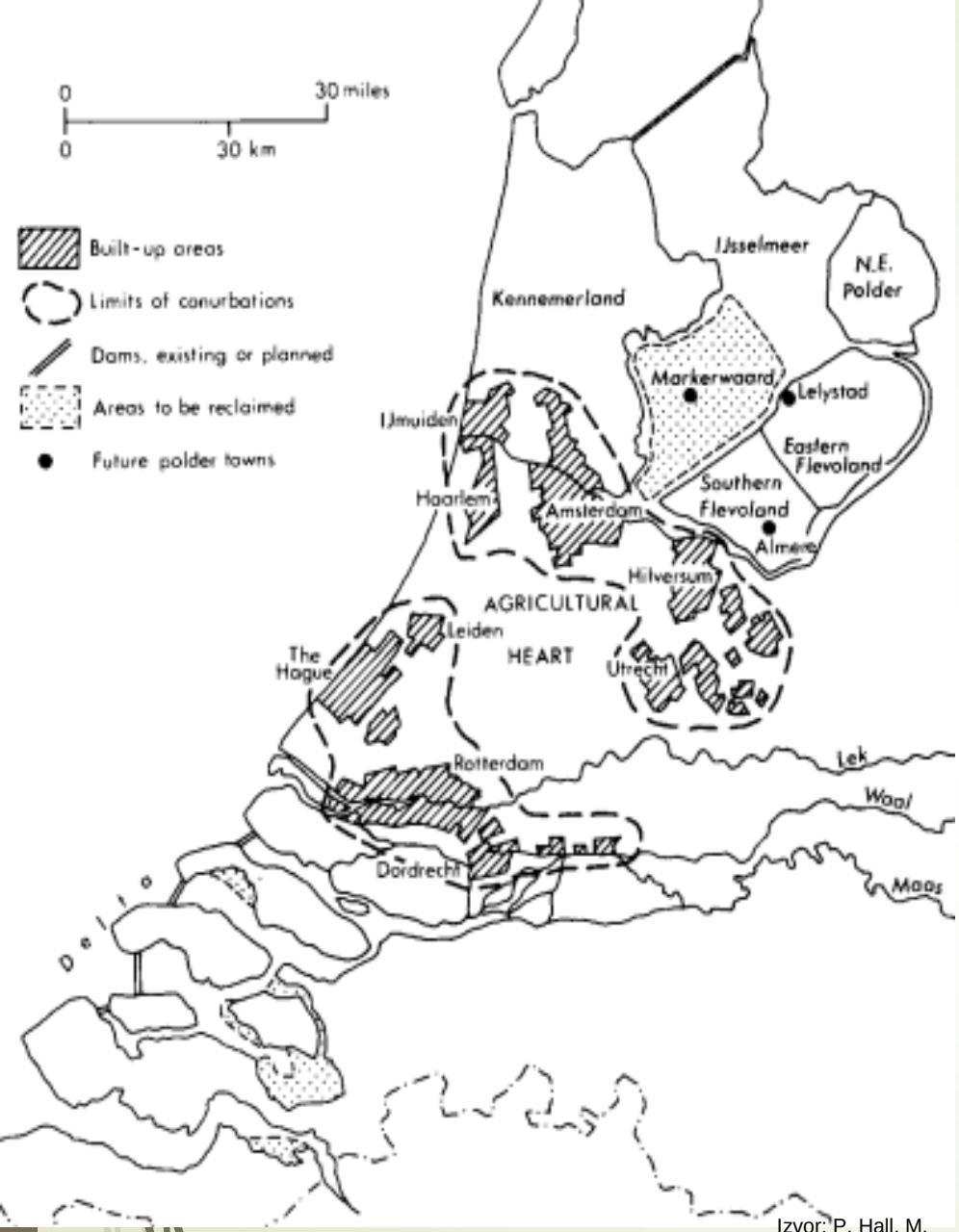

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 5th ed., 2011.

- gradska se regija razvija prema zvjezdolikom obliku
- osi razvoja duž glavnih linija prometnica
- grupirane četvrti fizički odijeljene pojasevima kojima će prolaziti autoceste za putovanje na veću udaljenost
- velika područja otvorenog prostora- vikendice i rekreacija

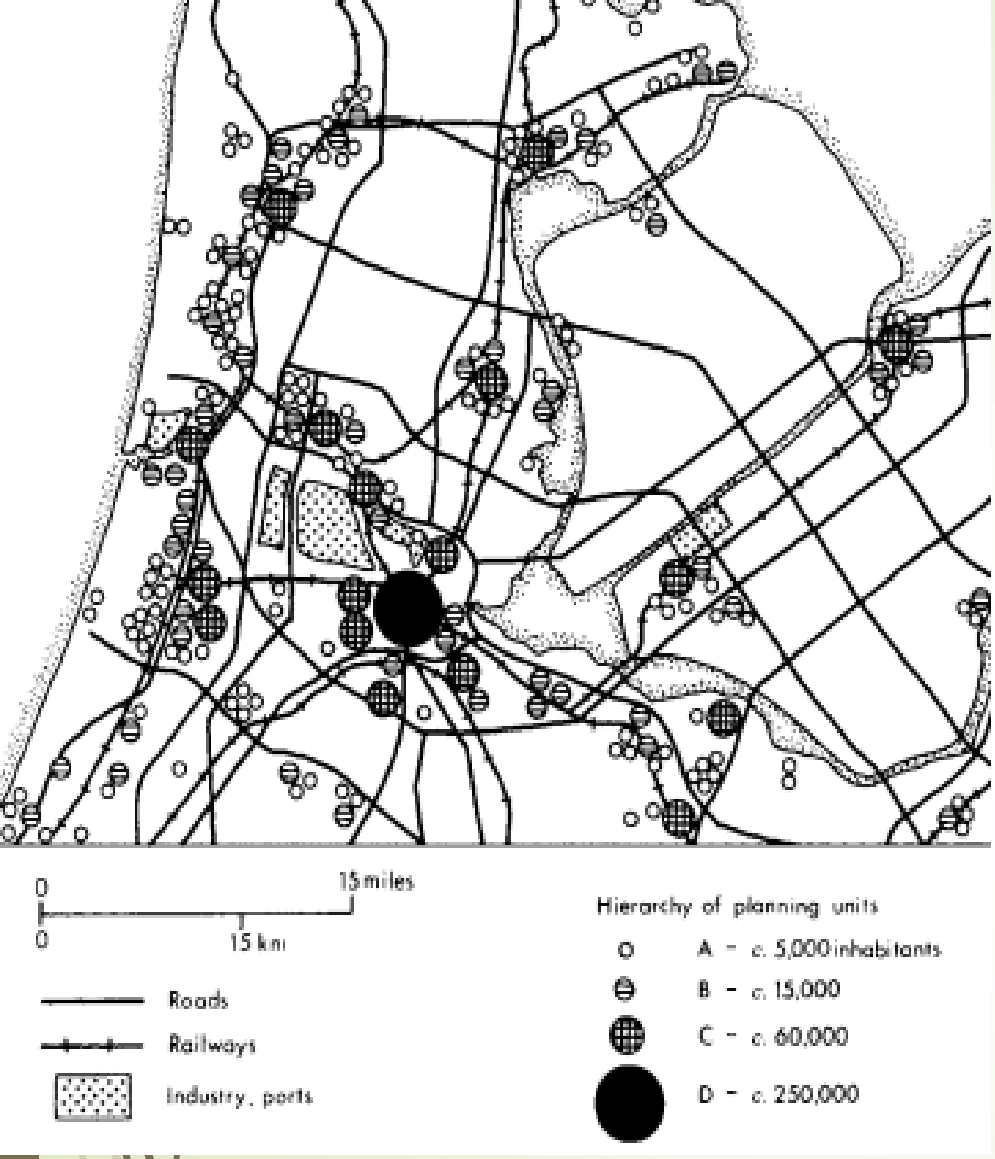
Nizozemska: Randstad i regionalni razvoj

- jedna od najvažnijih gradskih regija europskog kontinenta (u srcu "Plave banane)- 6 mil.st
- 36% stan; 5% teritorija zemlje
- na potkovastoj liniji duljine 180km- gradovi (Amsterdam, Rotterdam,Den Haag, Utrecht, Haarlem i Leiden)- odijeljeni zelenim zonama
- u središnjem dijelu se širi poljoprivredna zona
- svi gradovi su okrenuti prema središnjem otvorenom prostoru- metropola sa zelenim srcem
- primjer policentrične metropole-kraće putovanje na posao, manje raširene prometne gužve

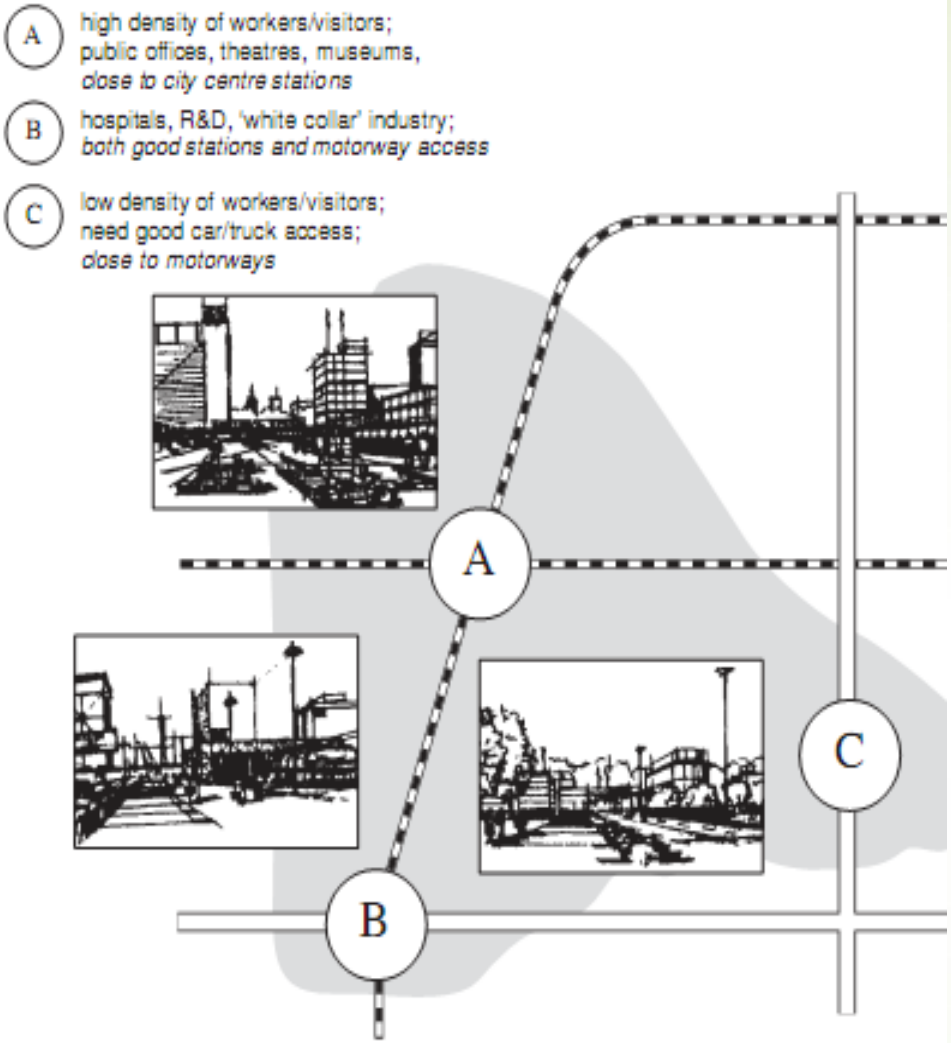
Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 5th ed., 2011.

- problem regionalne neravnoteže (Limburg, Groningen)
- poticaj u stagnirajućim regijama, bez ograničenja ekonomskog razvoja u zap.Nizozemskoj
- širenje Randstada duž pravaca dobre dostupnosti (polderi)
-decentralizacija zapošljavanja iz gradskih centara
- željeznički sustav kao riješenje rasta populacije

- koncept “koncentrirane dekoncentracije”
- razvojno rješenje koje bi nudilo raznolike mogućnosti zapošljavanja, stambena rješenja, prometni sustav i oblike rekreacije
-hijerarhijska razdvojenost-4razine(1/4)
- dvije niže razine- suburbani centri
-očuvanje “zelenog srca”-sa nekoliko urbanih centara najnižeg statusa

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 5th ed., 2011.

- 1970-ih- 4 najveća grada gube 15% svoje populacije
- regeneracija u 1990-im- područja dokova Amsterdama i Rotterdama bila su sveobuhvatno ponovno izgrađena
-politički propis iz 1991.- svi centri zapošljavanja moraju biti klasificirani u 3 kategorije (A;B;C)

Izvor: P. Hall, M. Tewdwr-Jones: Urban and Regional Planning, Routledge, 5th ed., 2011.